

վաղամեռիկ Պօղոսիկին ժպտուն դեմքը եւ Ամեն-
Դուրեան Սրբազանի պատրիարքական պատկերը:
Հրաւիրակ Սեկրին Աւետեաց ին սկիզբը Սերով-
բէ Կիւլպէնեկեանի լուսանկարը, իսկ ՊԱՊԻԿ ԵՒ ԹՈՒՌ-
ՆԻԿԻՆ սկիզբը՝ Յովհաննէս Կիւլպէնեկեանիը:

Այս հատորին հրատարակութիւնը իմ հոգիս մէջ
ալ կ'արթնցնէ յիշատակ մը...: Ես դժբախտաբար
չեմ տեսած Խրիմեանը: Բայց նա կը հետաքրքրուէր
ինձմով: Կոլոտի մասին յօդուած մը գրած էի **ԱԵՆ-
ԼԻԿ** օրաթերթի համար, 1903ին, որ գրաքննութեան
վախէն ջղակտոր եղած էր թոյրովին: Հայրիկը այն-
քան կը հաւնի ատոր որ կը հրամայէ վերատպել
զայն **Աւարտար** մէջ (ՏԵՄ ԿՈՒՍՏ, էջ 80-89): Իսկ
անկից յառաջ երբ Մուշ գացի, հրճուեցաւ Խրիմեան-
ի բնն սիրական տեղն էր Մուշ: Այն տանն գրած է իր
սրտայայտ մէկ բերթուածը, **Ողբացեալ Զաւեհլի
յիւստակին** (այս հատորին մէջ, էջ 798-802) եւ զըր-
կած է Կ. Պոլիս Տ. Յովհաննէս Աւագ Բն. Մկրեանի,
որպէս զի ան ալ ինձի հասցնէ՝ Մուշ, ուր մենք ալ
որբանոց - արհեստանոց բացած էինք Զանգիւի քան-
քերով ազգային պատրիարքարան զրկուած Նը-
պաստեանը: Դժբախտաբար ես բանտարկուեցայ,
Կ. Պոլիս տարուեցայ 1899 ի վերջերը եւ Մկրեան
հո՞ն կատարեց Հայրիկին պատուէրը: Այդ զըժ-
բախտ օրերուն մէջ Հայրիկը գտնուեցաւ միակ
քաջը, որ իր հայրապետական աթոռէն ինքնագիր
նամակով մը մխիթարանք ուղղեց ինձի եւ յոյսեր
յայտանց որ անպարտ պիտի հռչակուէի... անշուշտ
վերադառնալու համար պաշտօնիս զուխը՝ Մշոյ մէջ:

Տիրա Պատրիկ Կիւլպէնեկեան այս հատորէն մէջ
մէկ օրինակ նուիրած է Կիւլպէնեկեան դասարանի իր
սարկաւազ սաներուն, որոնցմէ ներսէս Սարկաւազ իր
տպաւորութիւնները գրի առած է՝ հատորը աչքէ ան-
ցրնելէ ետքը:

Զգացումներու արտայայտութեան սիրուն ձեւ մը
ունի այդ գրուածը, որ կը յուսանք թէ հաճոյքով
պիտի կարդացուի:

Բ. Ե.

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

(Տպաւորութիւններ)

Շատ աղուոր է դասը զոր կ'ստանանք
առաքինի ազգայինէ մը, իր վրայ մեր
նշմարած հայրական զեղուն գորովէն, որ
զինք մղած է Մայրենի եկեղեցոյ պայ-
ծառութեան համար, այս անգամ ալ ի յի-
շատակ իր թոռնիկին, Պօղոս Ե. Կիւլպէնեկ-
եանի, կանգնել յուշարձան աղբիւր մը, ինչ-
պէս մեզ նոյնպէս բոլոր հայրզինները ար-
բեցնելու համար Հայրիկեան ներշնչումով:

Խրիմեան Հայրիկի Ամբողջական Երկերով
Բարեբար Պատրիկ Կիւլպէնեկեանի նպաս-

տով եւ Ամերիկայի Հ. Կ. Հիմնարկու-
թեան միջոցաւ կանգնուած այս նոր յու-
շարձանն ալ հաւատք, յոյս եւ սէր յորդող
վճիտ աղբիւր մըն է, մատչելի մեր մայրե-
նի լեզուին ծանօթ ամէն հայու:

Հայոց Հայրիկին միջոցաւ, Աւետարանն
իւր պատուական Մարգարիտներն անթեղած
է այս աղբիւրի ընդերքներուն մէջ, ազգն
ու հայրենիքը՝ իրենց թրթռուն սիրան ու
է՛ն ազնիւ զգացումները թափած են անոր
ուղիին մէջ, եւ մարդկային իմաստութիւնը,
իւր անազնու քանդկաներով աղուորացած
է անոր տեսքը:

Ամէնքն ալ պարզ ու զրաւիչ:

Մենք երախտագիտութեամբ կը խոնար-
հինք այն անգուգական Լնձնաւորութեան
առջեւ, որ զրապէս վարձատրած է Հայրիկի
էութեանն ծնունդ աւնող, բայց ասդին
անդին ցրուած այս անմահական ջուրի բու-
լոր երակները միացնելու համար Հայրիկի
ամբողջական երկերու այս հաւաքածոյին
մէջ:

Արդարեւ ի՞նչ կայ աւելի քաղցր քան
պահ մը հոգւով մտքով յափշտակուիլ ու
ինքիդնքը անգամ եւ ունկնդիր կարծել ըն-
տանիքի մը, ուր քով քովի մեղրաշուրթն
կը բարբառին երեք հոյակապ դէմքեր,
Խրիմեան, Դուրեան եւ Կիւլպէնեկեան:

Երեքն ալ մարմնացումը մեր ցեղին ու
կրօնին ամէնէն ազնիւ տիպարներուն, եկե-
ղեցական թէ իշխանական: Երեքն ալ աս-
տուածային շնորհներով օժուռ արժանաւոր
պատգամաբերները Բանին Կենաց: Երեքն
ալ իրենց կեանքերը հայ ժողովուրդին յա-
ռաջգիմութեան եւ բարգաւաճման նուիրած
պատկառելի անձնաւորութիւններ: Երեքն
զաղափարական ու հոգեկան կապերով միա-
ցած բարեկամներ վաղեմի, որ տարիներ
յետոյ դարձեալ քով քովի են եկած, զոգ-
ցես անգամ մըն ալ զիրար ողջագուրելու,
իրարու վրայ հիանալու եւ զիրար շնորհաւո-
րելու զխառնումով...

Այս ի՞նչ սիրալի տեսարան է զոր կ'ըն-
ծայէ մեզ «Ամբողջական Երկեր»ու անմի-
ջական բացումը:

— Արծիւին ճախրանքը թեւաբախ, հո-
գիին սլացքը միատիք եւ հայ վիշտին ու
մտքին սնուցիչ Զեռքը կորովի, ահա կը
հովանաւորեն ու կը ժպտին մեզ, հանդի-
սութեան մը մէջ, ուր մե՛ր Հայրիկի, մեր

Սրբազանի, և վաղամեռիկ Պողոսիկի պատկերներու կարգին, ի զո՛ւր կը փնտռեմ լուսատիպ նկարը մեր Բարերարին...

Համեստքեան շող, ճեղքի բողբոջ կուրծքերը փրփուն:

Պակաս մը, ինձպէսներուն համար թեւեւ... բայց ըստ ինքեան առաւելութիւն մը, չգիտեմ կանխամտածուած թէ ակամայ, որ սակայն կը թելադրէ մեզ, անոնց միջեւ եղող անձնական կապերէն աւելի, խորհիլ իրենց հոգեւոր եղբայրակցութեան սեռնութեան ու սերտութեան վրայ:

Իրարու քով են անոնք, ալեւոր նահապետները՝ ճոխացած քրիստոնէական և դարերու իմացական լոյսին ամբարներով, խոհուն լուսադէմքերը՝ որ կը ճառագայթեն մեզ, երբ մօտենալ ուզենք իրենց:

Մատա՞ղ մըն է թէ հարսանիք, որ ըստեղծած է այս բարեպատէհ առիթը:

Երբ առաջինն է, մեր «ոգոսկի»ները՝ իսկ եթէ երկրորդը, մեր խնդակցութեան լաւագոյն մաղթանքները:

Ամէն պարագայի մէջ, կ'զգանք թէ կոչուեմք մը կայ փառաւոր:

Կոչնատէն է Հայց. Առաքելական Ս. Եկեղեցին, իսկ անոր հաճոյակատար սպասաւորներն են վերեւ յիշուած իր երեք պանծալի հարազատ դաւակները:

Այս հոգեւոր ու մտաւոր խրախճանքն պատուել ուզողներ, երջանիկ պիտի ըլլան Հայոց Հայրիկին կողմէ իրենց հրամցուած հայրենի հերթային հետ, վալելելով Գուրեան Սրբազանի մատուցած Գողթան զինին ու Կիւլպէնկեան Մեկենասին հայթայթած սպասներն ու պալատը փարթամ:

Հիւրերը կանչելու հոգն ալ սիրով ըստանձնած է Ամերիկայի Հ. Կ. Հիմնարկութիւնը: Բազմաթիւ «Հրաւիրակ»ներ ամէն օր կը բախեն մեր ղոնները, ներս ալ կը մտնեն յաճախ երեսո՞վ թէ աներես, մեր տրամադրութենէն կախուած է այդ. վասն զի անոնք միշտ ալ ժպտով ու բոյրով կը մօտենան մեզ:

Սրդ, հայ ժողովուրդ, քեզ կը մնայ արժեքնել, միայն քո՛ւ շինութեան եւ քո՛ւ օգտին համար հասցէիդ ուղղուած այդ հրաւէրները: Փութա՛ւ:

ՆԵՐՍԷՍ ՍՐԿԷ. ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐ

Գեր. Տ. Մկրտիչ Եպս. Ազաւնունիի Միաբանք եւ Այցելութ Հայ-Երուսաղէմի գործը կը գնահատուի ամէն կողմէ:

= Կիլիկիոյ Վեհափառ Կարողիկոսը կը գրէ.

— «Ստացայ Ձեր պատուական նուէրը, «Միաբանք և Այցելութ Հայ-Երուսաղէմի»: Որքան աչքէ կ'անցնեմ, այնքան կ'երիտասարդանամ հին յուշերուս վերադարձումով. միեւնոյն ատեն կը հիանամ Ձեր համբերատար հոգւոյն վրայ:

Թէև մականուննիդ Աղաւնի կամ Աղաւնուցի, մեղուաջան տքնութեամբ, պրբարտումներով ծաղկէ ծաղիկ, թուփէ թուփ և առուակէ առուակ թոշրտելով հաւաքեր ու մեղրի փեթակ մը կազմեր էք: Երանի՜ թէ հաշուելանդիր երիտասարդները ներշնչուելով ՄԵՄԱԴՈՅՆ ՄԵՂՈՒԷՆ ու Ձեզմէ, հետամուտ ըլլային մեղրի փեթակներ կազմելու և ոչ թէ պիծակներու դատարի մաղեր կը մաղթեմ կարողութիւն և յաջողութիւն Ձեր տքնաջան թարթափումներուն:

= Կ. Պոլսի Ս. Պատրիարքը կը գրէ.

— «Շնորհակալութեամբ ընդունեցի Ձեր Գերապատուութեան լոյս ընծայած «Միաբանք և Այցելութ Հայ-Երուսաղէմի» շահեկան երկասիրութիւնը:

Փափաքելի է որ Ձեր Սրբազնութեան կողմէ «Սրտն» Ամազգրի մէջ հրատարակութեան յանձնուած վանքերու վերաբերեալ ուսումնասիրական էջերն եւս ամփոփուին հատոր մը ներքեւ, լրացնելով կարեւոր պակաս մը»: = Լիբանանու Կարողիկոսական Փոխանորդ, Եղիշի Արքեպս. Կարօեան կ'ըսէ.

— «Աւելորդ է ըսել որ սրուած հետաքրքրութեամբ մը թղթատեցի զայն ծայրէ իծայր, կանգ առնելով նշանաւոր անուններու եւ ինձի ծանօթ դէմքերու առջեւ: Գործին գրուատիքը չպիտի ընեմ Սրբազան Հայր. որովհետեւ գրուատիքի կարօտ չէ՛, ան ինքը եղած է արժանաւորներու գրուատիքը հիւսելու և յաւերժացնելու համար»: = Տֆր. Յ. Թօփեան կը գրէ Պէշրոքեմ.

— «Ձեր «Միաբանք և Այցելութ Հայ-Երուսաղէմի» աշխատութիւնը, իր տեսակին մէջ շատ հետաքրքրական գործ մըն է և մանրակրկիտ ուսումնասիրութեան արդիւնք»: = Ղ. Ն. Նահապետեան, Գանձիհեմ:

— «Ձեր Սրբազնութեան երկասիրած ա-